

DZIAŁ
VII.

Postępowanie przygotawcze (art. 297–336 k.p.k.)

Wprowadzenie
do Działu VII
WYKŁAD/07

Postępowanie przygotowawcze jest jednym z etapów, samodzielnym stadium postępowania karnego. Realizowane są w nim zadania stojące przed postępowaniem karnym (**cele ogólne**), jak też cele właściwe tylko temu postępowaniu (**cele autonomiczne**). Jest niezbędnym etapem postępowania karnego w sprawach ściganych z oskarżenia publicznego.

ROZDZIAŁ

I. Funkcje postępowania przygotawczego

FUNKCJE POSTĘPOWANIA PRZYGOTAWCZEGO	
przygotawcza	<ul style="list-style-type: none">przygotowanie sprawy, tak aby można było ustalić, czy powinna być rozpoznawana przed sądemzebranie i utrwalenie materiału dowodowego na użytek przyszłego postępowania sądowego
profilaktyczna	zawiadomienie o uchybieniach instytucji państwowych i samorządowych
względnie prejudycjalna	wpływ na inne postępowania cywilne, administracyjne, dyscyplinarne, np. prawomocny wyrok skazujący wiąże sąd cywilny

II. **Cele postępowania przygotowawczego** [art. 297 k.p.k.]

Trzeba wymienić następujące cele postępowania przygotowawczego:

- 1) ustalenie, czy został popełniony **czyn zabroniony** (np. czy zdarzenia zawarte w zawiadomieniu o popełnieniu przestępstwa miały w ogóle miejsce);
- 2) jeżeli tak, to ustalenie, czy **czyn ten stanowi przestępstwo** (np. czy ze względu na wartość wyrządzonej szkody określone zdarzenie jest jedynie wykroczeniem albo nie stanowi przestępstwa ze względu na okoliczności wyłączające odpowiedzialność karną określone w art. 25–31 k.k., np. obrona konieczna);
- 3) **wykrycie i**, w razie potrzeby, **ujęcie sprawcy**, oraz np. przedstawienie mu zarzutów bądź umorzenie postępowania ze względu na okoliczności wyłączające pociągnięcie sprawcy do odpowiedzialności karnej, np. ze względu na przedawnienie karalności;
- 4) **zebranie danych** stosownie do art. 213 i 214 k.p.k., np.: informacji o tożsamości, uprzedniej karalności (karta karna, odpisy wyroków w sprawach karnych wraz z danymi dotyczącymi odbycia kar), wywiad środowiskowy;
- 5) **wyjaśnienie okoliczności sprawy**, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych i rozmiarów szkody, tzn.:
 - w jaki sposób doszło do popełnienia przestępstwa (np. działanie w ramach grupy przestępczej, planowanie przestępstwa, zbadanie łączności podmiotowo-przedmiotowej);
 - ustalenie pokrzywdzonych dla zachowania ich uprawnień oraz ustalenie rozmiarów szkody (ze względu na kwalifikację prawną przestępstwa, co ma znaczenie dla właściwości rzeczowej sądu);
- 6) **zebranie, zabezpieczenie i**, w niezbędnym zakresie, **utrwalenie dowodów** dla sądu.

Sąd ma uprawnienie do zwrotu sprawy prokuratorowi do postępowania przygotowawczego, jeżeli postępowanie wykazuje istotne braki, zwłaszcza jeżeli istnieje potrzeba poszukiwania dowodów (art. 344a k.p.k.).

ROZDZIAŁ **Organy postępowania przygotowawczego**
III. [art. 298 k.p.k.]

ORGAN POSTĘPOWANIA PRZYGOTOWAWCZEGO	ZAKRES CZYNNOŚCI
prokurator	prowadzi lub nadzoruje
Policja oraz inne organy, np. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralne Biuro Antykorupcyjne itd.	prowadzi w zakresie przewidzianym przez ustawy
sąd	przeprowadza określone w ustawie czynności

ROZDZIAŁ **Strony postępowania przygotowawczego**
IV. **i ich uprawnienia, uprawnienia osób niebędących stronami**
[art. 299–302, art. 305 § 4 i art. 315–318 k.p.k.]

STRONA	MOMENT UZYSKANIA STATUSU STRONY
pokrzywdzony	z mocy ustawy (art 49 § 1 k.p.k.)
podejrzany	od momentu przedstawienia zarzutów (art 71 § 1 k.p.k.)
osoba podejrzana	<ul style="list-style-type: none"> osoba, wobec której istnieje przypuszczenie, że popełniła przestępstwo, lecz nie postawiono jej jeszcze zarzutów mogą być wobec niej podejmowane czynności procesowe określone w Kodeksie postępowania karnego, np. można pobrać jej krew, włosy lub wydzielinę organizmu (art 308 § 2 k.p.k.)
prokurator	w czynnościach sądowych w postępowaniu przygotowawczym posiada prawa strony

W kolejnych nowelizacjach uszczegółowiono i rozbudowano pouczenia stron w postępowaniu przygotowawczym. W związku z rozszerzeniem ochrony świadków, w Kodeksie postępowania karnego uregulowano również konieczność pouczenia świadka o jego uprawnieniach. **[art. 300 k.p.k.]**

A. Pouczenie podejrzanego [art. 300 § 1 k.p.k.]

Przed pierwszym przesłuchaniem należy pouczyć podejrzanego o jego uprawnieniach:

- do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania;
- do informacji o treści zarzutów i ich zmianach;
- do składania wniosków o dokonanie czynności śledztwa lub dochodzenia;
- do korzystania z pomocy obrońcy, w tym do wystąpienia o obrońcę z urzędu w postępowaniu przygotowawczym w wypadku określonym w art. 78 k.p.k. i art. 338b k.p.k. (jeżeli nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny);
- o prawie do końcowego zapoznania się z materiałami postępowania przygotowawczego;
- o uprawnieniach określonych w art. 23a § 1 k.p.k. (możliwość wystąpienia z mediacją), art. 72 § 1 k.p.k. (korzystanie z pomocy tłumacza), art. 156 § 5 i 5a k.p.k. (udostępnianie akt podejrzanemu) i art. 301 k.p.k. (przesłuchanie z udziałem obrońcy w trakcie postępowania przygotowawczego);
- o uprawnieniach dotyczących zakończenia postępowania w trybach konsensualnych: art. 335 k.p.k. (wniosek prokuratora o wydanie wyroku skazującego), art. 338a k.p.k. (wniosek o skazanie po doręczeniu aktu oskarżenia, a przed wyznaczeniem terminu rozprawy) i art. 387 k.p.k. (wniosek oskarżonego o wydanie wyroku skazującego na rozprawie);
- o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w art. 74 i art. 75 k.p.k. (prawa i obowiązki podejrzanego), art. 133 § 2 k.p.k. (pouczenie o podwójnym awizowaniu korespondencji), art. 138 k.p.k. (adres dla korespondencji) i art. 139 k.p.k. (uznanie pisma za doręczone, jeżeli oskarżony nie przebywa pod podanym przez siebie adresem).

Pouczenie należy wręczyć podejrzanemu na piśmie, co podejrzany potwierdza podpisem. Wzór pouczenia wręczanego podejrzanemu określono w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości.

B. Pouczenie pokrzywdzonego [art. 300 § 2 k.p.k.]

Przed pierwszym przesłuchaniem albo niezwłocznie po ustaleniu pokrzywdzonego, jeżeli odstępuje się od jego przesłuchania poucza się pokrzywdzonego o posiadaniu statusu strony procesowej w postępowaniu przygotowawczym oraz o wynikających stąd uprawnieniach, w szczególności (katalog otwarty):

- o prawie do składania wniosków o dokonanie czynności śledztwa lub dochodzenia i warunkach uczestniczenia w tych czynnościach, określonych w art. 51 k.p.k. (uprawnienia dotyczące organów osoby prawnej, pokrzywdzonego małoletniego lub osoby nieporadnej), art. 52 k.p.k. (wykonywanie praw w razie śmierci pokrzywdzonego) i art. 315–318 k.p.k. (wnioski o dokonanie czynności śledztwa, uczestniczenie w czynnościach śledztwa i w czynnościach dowodowych);
- o prawie do korzystania z pomocy pełnomocnika, w tym do złożenia wniosku o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu przygotowawczym w okolicznościach wskazanych w art. 78 k.p.k. (jeżeli nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny);
- o uprawnieniach określonych w art. 23a § 1 k.p.k. (mediacja), art. 204 k.p.k. (korzystanie z pomocy tłumacza) i art. 306 k.p.k. (prawo zaskarżania postanowień) oraz art. 315a (odstąpienie od przesłuchania);
- o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w art. 138 k.p.k. (adres dla korespondencji) i art. 139 k.p.k. (uznanie pisma za doręczone, jeżeli pokrzywdzony nie przebywa pod podanym przez siebie adresem);
- informacje o:
 - możliwościach naprawienia szkody przez oskarżonego lub uzyskania kompensaty państwowej;
 - dostępie do pomocy prawnej;
 - dostępnych środkach ochrony i pomocy, o których mowa w Ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka;
 - możliwości wydania europejskiego nakazu ochrony;
 - organizacjach wsparcia pokrzywdzonych;
 - możliwości zwrotu kosztów poniesionych w związku z udziałem w postępowaniu;
 - treści art. 337a k.p.k. (wniosek pokrzywdzonego o powiadomieniu go o datach rozpraw oraz posiedzeń i treści zarzutów).

Pouczenie należy wręczyć podejrzanemu na piśmie, co podejrzany potwierdza podpisem. W razie odstąpienia od przesłuchania pokrzywdzonego pouczenie podlega doręczeniu. Wzór pouczenia wręczanego pokrzywdzonemu określono w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości.

Inne uprawnienia dla pokrzywdzonego związane z jego udziałem w sprawie:

- podczas czynności z udziałem pokrzywdzonego w postępowaniu przygotowawczym może być obecna osoba przez niego wskazana, jeżeli nie uniemożliwia to przeprowadzenia czynności albo nie utrudnia jej w istotny sposób;
 - na wniosek pokrzywdzonego zgłoszony w postępowaniu przygotowawczym sąd powiadamia go o sposobie zakończenia sprawy listem zwykłym, przesłanym na wskazany przez pokrzywdzonego adres, za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej wraz z odpisem prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie lub jego wyciągiem.
- [art. 299a k.p.k.]**

C. Pouczenie świadka [ART. 300 § 3 K.P.K.]

Przed pierwszym przesłuchaniem poucza się świadka o jego uprawnieniach i obowiązkach określonych w art. 177–192a k.p.k. (zob. rozdział *Zeznania świadków*, s. 108) oraz dostępnych środkach ochrony i pomocy, o których mowa w Ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (zgodnie z art. 3 tej ustawy, środkami ochrony i pomocy są: ochrona na czas czynności procesowej, ochrona osobista i pomoc w zakresie zmiany miejsca pobytu). Wzór pouczenia wręczanego świadkowi określił Minister Sprawiedliwości w swym rozporządzeniu.

Pouczenie wręcza się świadkowi na piśmie; jego otrzymanie potwierdza swym podpisem.

W wypadkach wskazanych w ustawie określone uprawnienia **przysługują również osobom niebędącym stronami** (art. 299 § 2, art. 300 k.p.k. – zażalenia na czynności naruszające ich prawa, np. na bezczynność funkcjonariuszy Policji).

Kodeks postępowania karnego przewiduje **uprawnienia do zaskarżania określonych czynności procesowych**, np. postanowienia dotyczącego przesłuchania i zatrzymania rzeczy (art. 236 k.p.k.), zażalenie na postanowienie

sądu o zezwoleniu na przesłuchanie osoby zobowiązanej do zachowania tajemnicy lekarskiej i in. (art. 180 k.p.k.).

Ponadto **strony i osoby niebędące stronami** mogą składać **zażalenie** na czynności inne niż postanowienia i zarządzenia naruszające ich prawa (art. 300 § 1 i § 2 k.p.k., np. na bezczynność funkcjonariuszy Policji).

Zasadą jest, że zażalenie rozpoznaje sąd, a w wypadkach wskazanych w ustawie – prokurator bezpośrednio przełożony.

Pokrzywdzony (jego pełnomocnik) i **podejrzany** (jego obrońca) mają również **wspólne uprawnienia [art. 315–317 k.p.k.]**. Jest to prawo do:

- **składania wniosków dowodowych** o dokonanie czynności śledztwa (art. 315 § 1 k.p.k.), np. o przesłuchanie świadka, i wzięcia w niej udziału, jeżeli tego zażąda (art. 315 § 2 k.p.k.);
- **udziału w czynności śledztwa, której nie da się powtórzyć na rozprawie**, chyba że zachodzi niebezpieczeństwo utraty lub zniekształcenia dowodu w razie zwłoki (art. 316 § 1 k.p.k., np. oględziny miejsca przestępstwa, ekshumacja, okazanie i oględziny rzeczy itp.);
- **żądania przesłuchania przez sąd świadka**, jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo, że nie będzie go można przesłuchać na rozprawie (np. ze względu na stan zdrowia bądź fakt, że świadek jest obcokrajowcem i opuści kraj przed wszczęciem postępowania przed sądem);
- **żądania udziału dopuszczenia w innych czynnościach śledztwa** (art. 317 § 1 k.p.k.), przy czym w szczególnie uzasadnionym wypadku **tylko i wyłącznie prokurator może postanowieniem** (niezaskarżalnym) odmówić dopuszczenia do udziału w czynności ze względu na ważny interes śledztwa albo odmówić sprowadzenia oskarżonego pozbawionego wolności, gdy spowodowałoby to poważne trudności (np. w przypadku gdy podejrzany groził popełnieniem przestępstwa przesłuchiwanemu świadkowi, co może wpłynąć na swobodę jego wypowiedzi);
- doręczenia postanowienia o dopuszczeniu **dowodu z opinii biegłego** i prawo do wzięcia udziału w przesłuchaniu biegłych oraz do zapoznania się z opinią, jeżeli złożona została na piśmie (art. 318 k.p.k.), np. nie powinno dochodzić do sytuacji, w której prokurator po doręczeniu stronom opinii biegłego od razu umarza postępowanie, nie czekając na złożenie zastrzeżeń co do tej opinii.

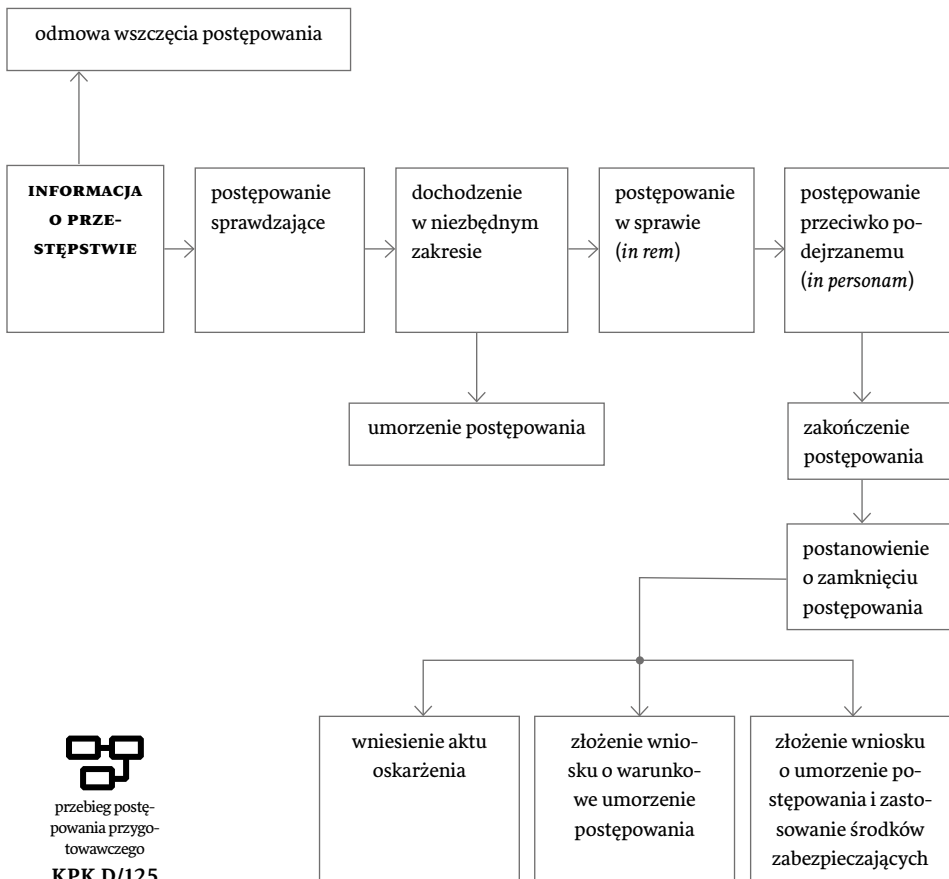
UWAGA! *Przewidziano możliwość odstąpienia od przesłuchania pokrzywdzonych w określonych sytuacjach. Od przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka można odstąpić, jeżeli czynność ta **nie jest niezbędna do dokonania ustaleń faktycznych**. Pokrzywdzony, który nie był przesłuchany w charakterze świadka, powinien zostać przesłuchany w tym charakterze, jeżeli tego zażąda, chyba że uwzględnienie żądania prowadziłoby do przewlekłości postępowania. [art. 315a k.p.k.]*

W Uzasadnieniu nowelizacji wskazano, że najważniejsze korzyści z doprowadzenia do takiej zmiany to:

- *skrócenie czasu trwania postępowania i szybsze przekazanie sprawy z aktem oskarżenia do sądu bądź zakończenie go inną decyzją merytoryczną, a tym samym obniżenie ryzyka przedawnienia czynu i skrócenie stanu niepewności prawnej (oskarżony) oraz szybsze uzyskanie rozstrzygnięcia mającego charakter prejurydykatu w odniesieniu do ewentualnego rozstrzygnięcia sądu cywilnego (pokrzywdzony);*
- *redukcja kosztów postępowania ponoszonych przez Skarb Państwa (w szczególności w wypadku umorzenia postępowania, rozstrzygnięcia uwalniającego oskarżonego od odpowiedzialności karnej oraz w wypadku zwolnienia oskarżonego od kosztów sądowych), jak również uciążliwości i kosztów ponoszonych przez strony, m.in. związanych z obowiązkiem stawiennictwa świadków na wezwanie organu procesowego i zwrotem świadkom tych kosztów oraz zwrotem utraconego przez świadka zarobku.*

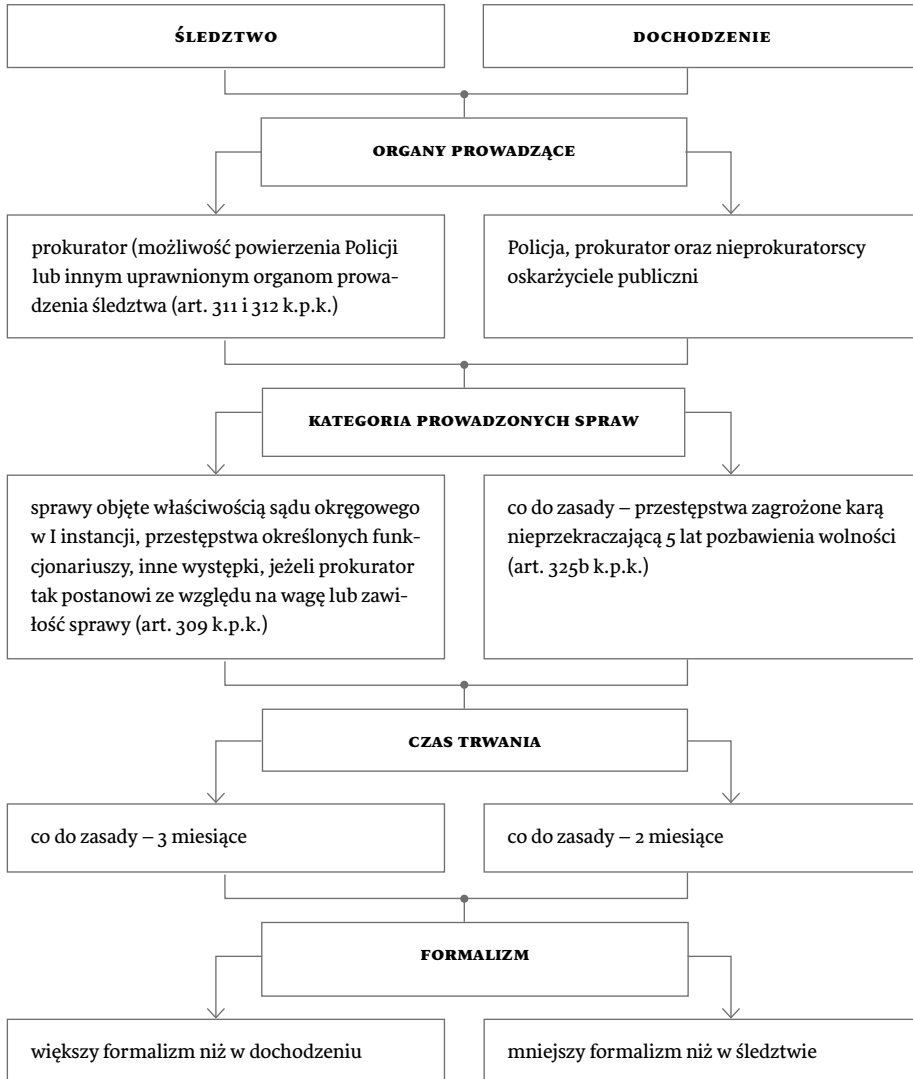
V. Schemat przebiegu postępowania przygotowawczego

Poniżej przedstawiono ogólny schemat przebiegu typowego postępowania przygotowawczego (nie uwzględniono w nim czynności sądowych w postępowaniu przygotowawczym oraz czynności związanych ze wznowieniem tego postępowania).

Formy postępowania przygotowawczego

VI.

VII. Śledztwo

1. Wszczęcie śledztwa [ART. 303 K.P.K.]

Wszczęcie śledztwa dotyczy fazy postępowania *in rem*, tj. w sprawie – jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa (tzn. nie mogą to być odczucia, a podejrzenie musi opierać się na konkretnych informacjach), wydaje się z urzędu lub na skutek zawiadomienia o przestępstwie **postanowienie o wszczęciu śledztwa**, w którym określa się czyn będący przedmiotem postępowania oraz jego kwalifikację prawną (opis czynu i kwalifikacja prawna mogą ulegać zmianie podczas postępowania).

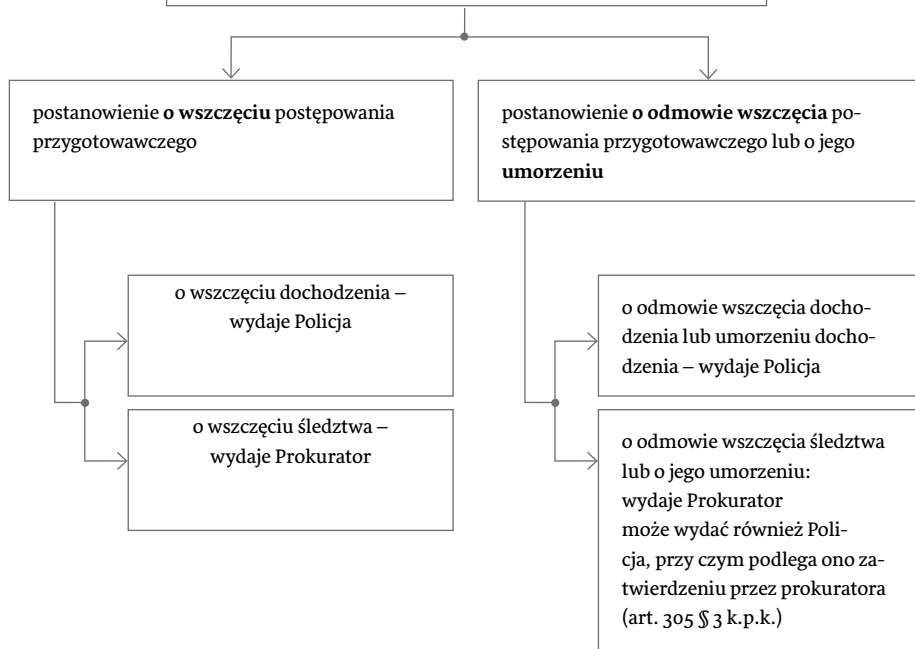
Prokurator Prokuratury Rejonowej w Cieszynie postanawia wszczęć śledztwo w sprawie zaistniałego w dniu 2 lutego 2014 r. w Wiśle nieumyślnego spowodowania śmierci Andrzeja K., tj. o czyn z art. 155 k.k.

OSOBY ZOBOWIĄZANE DO ZAWIADOMIENIA O PRZESTĘPSTWIE ŚCIGANYM Z URZĘDU

obowiązek społeczny	każdy (ART. 304 § 1 K.P.K.), ale zaniechanie zawiadomienia nie skutkuje odpowiedzialnością
obowiązek prawny	każdy w odniesieniu do najcięższych przestępstw określonych w art. 240 § 1 k.k. (np. z art. 148 § 1 k.k. – zabójstwo, art. 189 § 1 k.k. – pozbawienie wolności), a zaniechanie zawiadomienia grozi odpowiedzialnością karną
	instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa (art. 304 § 2 k.p.k.), a zaniechanie zawiadomienia grozi odpowiedzialnością karną z art. 231 § 1 k.k.

**USTNE ZAWIADOMIENIE O PRZESTĘPSTWIE
I PRZEŚLUCHANIE W CHARAKTERZE ŚWIADKA
ZAWIADAMIAJĄCEGO (MOŻE OBEJMOWAĆ WNIOSEK
O ŚCIGANIE); Z CZYNNOŚCI TYCH SPORZĄDZA SIĘ WSPÓLNY
PROTOKÓŁ [ART. 305 § 1 K.P.K.]**

przebieg postępowania
sprawdzającego
KPK D/129

2. Postępowanie sprawdzające [ART. 307 K.P.K.]

Postępowanie sprawdzające ma na celu zweryfikowanie informacji zawartych w zawiadomieniu o popełnieniu przestępstwa. Przeprowadza się go **przed** wydaniem postanowienia o wszczęciu bądź odmowie wszczęcia dochodzenia. **Nie przeprowadza się w nim czynności procesowych** (tj. przesłuchań świadków, dowodu z opinii biegłego), za wyjątkiem odebrania ustnego zawiadomienia o przestępstwie i wniosku o ściganie oraz przesłuchania osoby zawiadamiającej w charakterze świadka. **Termin na wydanie postanowienia** o odmowie wszczęcia śledztwa bądź o jego wszczęciu wynosi **30 dni od otrzymania zawiadomienia**.

3. Czynności w niezbędnym zakresie

(tzw. dochodzenie w niezbędnym zakresie) [ART. 308 K.P.K.]

Czynności w niezbędnym zakresie:

- mają na celu zabezpieczenie śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem;
- dokonuje się ich w wypadkach **niecierpiących zwłoki** (jest to oceniane w konkretnej sytuacji przez organ postępowania przygotowawczego);
- dokonuje się ich **przed** wydaniem postanowienia o wszczęciu postępowania przygotowawczego
- prowadzi się je przez **5 dni** od podjęcia pierwszej czynności.

Katalog otwarty czynności procesowych prowadzonych w ramach czynności w niezbędnym zakresie:

- 1) dokonanie oględzin, w razie potrzeby z udziałem biegłego;
- 2) dokonanie przeszukania;
- 3) dokonanie czynności wymienionych w art. 74 § 2 pkt 1 k.p.k. w stosunku do osoby podejrzanej (oględziny zewnętrzne ciała oraz inne badania niepołączone z naruszeniem integralności ciała; wolno także pobrać odciski, fotografować go oraz okazać w celach rozpoznawczych innym osobom);
- 4) inne niezbędne czynności wobec osoby podejrzanej, nie wyłączając pobrania krwi, włosów i wydzielin organizmu;
- 5) **przesłuchanie osoby podejrzanej** o popełnienie przestępstwa w charakterze podejrzanego **przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów** (informuje się ją o treści zarzutu);

UWAGA! *Od tej pory osoba podejrzana staje się **podejrzany** w rozumieniu art. 71 § 1 k.p.k. Dochodzi do wszczęcia postępowania in personam jeszcze przed formalnym wszczęciem postępowania, tj. przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa.*

- 6) wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów albo o umorzeniu postępowania w stosunku do osoby przesłuchanej w ciągu **5 dni** od dnia przesłuchania (w sprawach, w których prowadzi się obligatoryjnie śledztwo).

UWAGA! Jest to specyficzne umorzenie, ponieważ **umarza się postępowanie wobec osoby jeszcze przed formalnym wszczęciem postępowania.**

4. Sprawy, w których prowadzi się śledztwo [ART. 309 K.P.K.]

Kodeks postępowania karnego przewiduje prowadzenie śledztwa ze względu na przedmiotowych i podmiotowych.

kryteria przedmiotowe	w sprawach, w których rozpoznanie w I instancji należy do właściwości sądu okręgowego (np. art. 148 k.k. – zabójstwo)
	w sprawach o występki, w których nie prowadzi się dochodzenia (np. art. 155 k.k. – nieumyślne spowodowanie śmierci)
	w sprawach o występki, które wprawdzie podlegają ściganiu w trybie dochodzenia, jednakże ze względu na wagę lub złożoność sprawy prokurator zdecydował o prowadzeniu konkretnej sprawy w trybie śledztwa
kryteria podmiotowe	we wszystkich sprawach o występki – gdy osobami podejrzanymi są: sędzia, prokurator, funkcjonariusz Policji, Służby Celno-Skarbowej, ABW, CBA, AW, SKW, SWW, SOP
	w sprawach o występki, gdy osobami podejrzanymi są funkcjonariusze: Straży Granicznej, Żandarmerii Wojskowej, finansowego organu postępowania przygotowawczego lub organu nadrzędnego nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, w zakresie spraw należących do właściwości tych organów lub o występki popełnione przez tych funkcjonariuszy w związku z wykonywaniem czynności służbowych
	w sprawach, w których oskarżonego pozbawiono wolności w tej lub innej sprawie, chyba że zastosowano zatrzymanie lub sprawcę ujętego na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem tymczasowo aresztowano
	w sprawach, w których oskarżony jest nieletni, głuchy, niemy, niewidomy lub gdy biegli lekarze psychiatry powołani do wydania opinii w sprawie stwierdzą, że poczytalność oskarżonego w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu lub w czasie postępowania jest wyłączona albo w znacznym stopniu ograniczona (tj. gdy już biegli lekarze w wydanej opinii stwierdzają wątpliwości co do poczytalności, a nie, gdy to organ prowadzący dochodzenie ma wątpliwości co do poczytalności podejrzanego)

UWAGA! Śledztwo prowadzi się w sytuacji, gdy co do jednej z osób podejrzanych zachodzą przesłanki obligujące do prowadzenia postępowania w takiej formie.

5. Termin ukończenia śledztwa [ART. 310 K.P.K.]

Śledztwo powinno zostać ukończone w terminie **3 miesięcy**. W uzasadnionych wypadkach okres ten może być przedłużony na **dalszy czas oznaczony przez prokuratora nadzorującego śledztwo lub prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora** (np. prokurator rejonowy w stosunku do prokuratora prokuratury rejonowej), który prowadzi śledztwo, jednak **nie może to być czas dłuższy niż rok**. W szczególnie uzasadnionych wypadkach właściwy **prokurator nadrzędny** nad prokuratorem nadzorującym lub prowadzącym śledztwo może przedłużyć jego okres na **dalszy czas oznaczony** (np. prokuratorem nadrzędnym nad prokuratorem rejonowym jest prokurator okręgowy).

UWAGA! Czasu trwania postępowania mediacyjnego nie wlicza się do czasu postępowania przygotowawczego (art. 23a § 2 k.p.k.).

6. Organy prowadzące śledztwo [ART. 311 K.P.K.]

Śledztwo prowadzą:

- prokurator;
- Policja w zakresie powierzenia przez prokuratora:
 - w całości lub w określonym zakresie;
 - dokonanie poszczególnych czynności śledztwa, a w sytuacji niecierpiącej zwłoki – przesłuchanie przez Policję osoby podejrzanej w charakterze podejrzanego;
 - w sprawach o występki, gdy podejrzanym jest sędzia, prokurator lub funkcjonariusz Policji itd., można powierzyć Policji jedynie dokonanie poszczególnych czynności śledztwa.

UWAGA! Powierzenie nie może obejmować:

- czynności związanych z przedstawieniem zarzutów, a także zmianą lub uzupełnieniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów;
- czynności związanych z zamknięciem śledztwa.

Prokurator może zastrzec do osobistego wykonania jakkolwiek czynność śledztwa, a w szczególności czynności wymagające postanowienia.

Uprawnienia Policji przysługują również: organom Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Krajowej Administracji Skarbowej, Centralnemu Biuru Antykorupcyjnemu oraz Żandarmerii Wojskowej, w zakresie ich właściwości, oraz innym organom na podstawie przepisów szczególnych. **[ART. 312 K.P.K.]**

7. Przedstawienie zarzutów [ART. 313 K.P.K.]

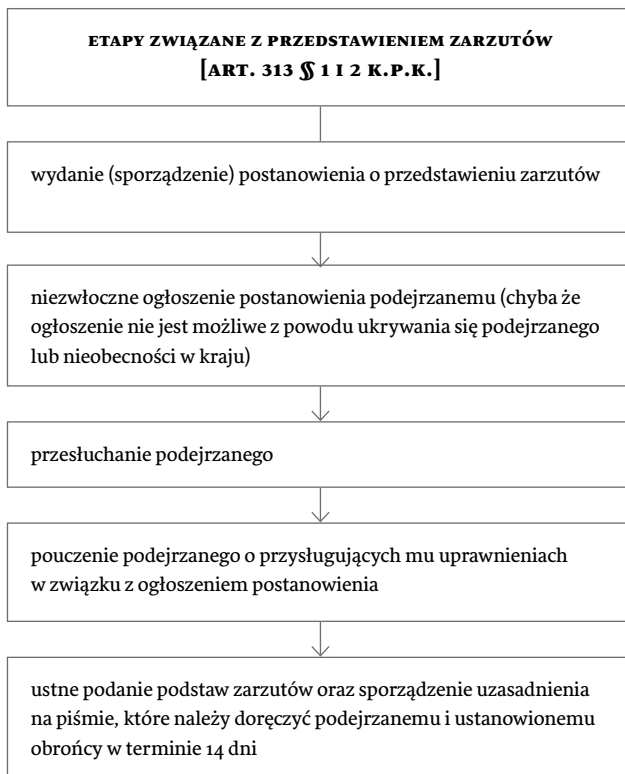
Przedstawienie zarzutów powoduje **przejście śledztwa z fazy *in rem* w fazę *in personam***, a określona osoba zyskuje status **strony procesu** (podejznanego – art. 71 § 1 k.p.k.).

UWAGA! *W stanie prawnym obowiązującym do dnia 1 marca 2016 r. przedstawienie zarzutów miało znaczenie dla przedawnienia wobec sprawcy karalności czynu (art. 102 k.k. – jeżeli w okresie biegu terminu przedawnienia karalności wszczęto postępowanie przeciwko osobie, wydłużeniu ulegał okres karalności popełnionego przez nią przestępstwa). Obecnie wydłużenie okresu karalności powoduje samo wszczęcie postępowania w fazie *in rem*.*

Przesłanką do wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów są **dane** utrwalone w formie przewidzianej przez Kodeks postępowania karnego (protokoły oględzin, przeszukań, przesłuchania świadków, notatki urzędowe), istniejące w chwili wszczęcia śledztwa bądź zebrane przez organ ścigania, które **w dostateczny sposób** (tj. **wysoce prawdopodobny**) wskazują, że określona osoba dopuściła się przestępstwa.

Postanowienie o przedstawieniu zarzutów w śledztwie wydaje **prokurator** (art. 311 § 3 k.p.k.).

Podejrzany może do czasu zawiadomienia go o terminie zaznajomienia z materiałami śledztwa żądać podania mu ustnie podstaw zarzutów, a także sporządzenia uzasadnienia na piśmie, o czym należy go pouczyć. Uzasadnienie doręcza się podejrzanemu i ustanowionemu obrońcy w terminie 14 dni. (art. 313 § 3 k.p.k.)

Postanowienie o przedstawieniu zarzutów zawiera:

- wskazanie podejrzanego;
- dokładne określenie zarzucanego mu czynu (jego czas, miejsce, opisanie sposobu zachowania sprawcy, rozmiary wyrządzonej szkody oraz to, jaki skutek wywołało działanie bądź zaniechanie sprawy); określenie czynu powinno być jak najbardziej sprecyzowane, pozbawione ogólników, ponieważ dotyczy to możliwości obrony podejrzanego;
- określenie kwalifikacji prawnej czynu (należy powołać przepis ustawy karnej, którego ustawowe znamiona czyn wyczerpuje, np. 280 § 2 k.k.; art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k., 18 § 2 k.k. w zw. z art. 297 § 1 k.k.);
- ewentualnie uzasadnienie, w którym należy w szczególności wskazać, jakie dowody i fakty zostały przyjęte za podstawę zarzutów.

POSTANOWIENIE O PRZEDSTAWIENIU ZARZUTÓW

Jan Surowy – prokurator Prokuratury Rejonowej w Cieszynie, na podstawie danych zebranych w sprawie oszustwa na szkodę Antoniego Kowalskiego, na podstawie art. 313 § 1 i 2 k.p.k., 314 k.p.k.,

postanowił

przedstawić Adamowi Nowakowi zarzut, że:
w dniu 31.12.2019 r. w Ustroniu, działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przy zawieraniu umowy sprzedaży wprowadził w błąd Antoniego Kowalskiego co do zamiaru zapłaty za samochód osobowy marki Infiniti o nr rejestracyjny nr SCI 0000 o wartości 300.000 zł, czym doprowadził pokrzywdzonego do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 300.000 zł, tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.

Prokurator

Nowe postanowienie o przedstawieniu zarzutów należy wydać wtedy, jeżeli w toku śledztwa okaże się, że podejrzanemu należy zarzucić:

- czyn nieobjęty wydanym uprzednio postanowieniem o przedstawieniu zarzutów (np. oprócz rozboju z art. 280§1 k.k., należy jeszcze zarzucić wymuszenie rozbójnicze z art. 282 k.k.);
- czyn w zmienionej w istotny sposób postaci (np. w toku postępowania ustalono, że wyrządzona szkoda jest większej wysokości);
- czyn zarzucany należy zakwalifikować z surowszego przepisu (co często wiąże się z nowymi ustaleniami faktycznymi w zakresie ustalenia szkody, np. zmiana z art. 286 § 1 k.k. na art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. ze względu na ustalenie, że faktyczna szkoda wyniosła 300.000 zł; bądź ustaleniem, że czyn został popełniony w warunkach recydywy specjalnej wielokrotnej z art. 64 § 2 k.k.); z drugiej strony, w praktyce rzadko dochodzi do sytuacji, w której wydaje się nowe postanowienie o przedstawieniu zarzutów, gdy czyn należy zakwalifikować z łagodniejszego przepisu (np. art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 3 k.k., tj. w wypadku mniejszej wagi ze względu na niską wartość wyrządzonej szkody). **[A314 K.P.K.]**

UWAGA! Jeżeli podejrzanemu należy zarzucić **inny czyn**, to wówczas postępowanie o dotychczas zarzucany czyn należy umorzyć, a następnie wszcząć nowe śledztwo.

8. Zamknięcie śledztwa [ART. 321–325 K.P.K.]

Zamknięcie śledztwa należy odróżnić od zakończenia postępowania przygotowawczego – odnosi się ono bowiem do sytuacji, w której przeprowadzono już wszystkie czynności dowodowe.

ZAZNAJOMIENIE Z MATERIAŁAMI POSTĘPOWANIA I ZAMKNIĘCIE ŚLEDZTWA [ART. 321 K.P.K.]

istnieją podstawy do zamknięcia śledztwa

na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy o końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania, prowadzący postępowanie powiadamia wnioskujących o terminie końcowego zaznajomienia, pouczając ich o **prawie uprzedniego przejrzania** akt w terminie odpowiednim do wagi lub złożoności sprawy, określonym przez organ procesowy

- termin zaznajomienia z materiałami śledztwa powinien być tak wyznaczony, aby od doręczenia podejrzanemu i jego obrońcy zawiadomienia o nim upłynęło co najmniej 7 dni
- w czynnościach zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania ma prawo uczestniczyć obrońca

nieusprawiedliwione **niestawiennictwo** nie tamuje dalszego postępowania

w terminie 3 dni od daty zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania strony mogą składać wnioski o uzupełnienie śledztwa; jeżeli nie oddalono ich wniosków dowodowych, na żądanie należy dopuścić ich do udziału w czynności

jeżeli nie zachodzi potrzeba uzupełnienia śledztwa, wydaje się postanowienie o jego zamknięciu

czynności związane z zamknięciem śledztwa lub dochodzenia
KPK D/145

9. Postanowienie o umorzeniu śledztwa [ART. 322 K.P.K.]

Jeżeli postępowanie nie dostarczyło podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, a nie zachodzą warunki do umorzenia postępowania i wystąpienia do sądu o orzeczenie środków zabezpieczających, umarza się śledztwo **bez konieczności** uprzedniego zaznajomienia z materiałami postępowania i jego zamknięcia.

UMORZENIE	
PRZYCZYNY	PODSTAWA PRAWNA
brak podstaw faktycznych do wniesienia aktu oskarżenia, tzn.: <ul style="list-style-type: none">nie wykryto sprawcy przestępstwanie popełniono czynu, w związku z którym prowadzono postępowanie	art. 322 § 1 k.p.k.
przeszkody prawne , np. brak znamion czynu zabronionego	art. 17 § 1 pkt 2–11 k.p.k.
oczywista niecelowość postępowania , tzw. umorzenie absorpcyjne	art. 11 § 1 k.p.k.
niecelowość orzeczenia kary ze względu na okoliczności popełnienia czynu (np. uzależnienie od narkotyków), a także stopień jego społecznej szkodliwości	art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii

Postanowienie o umorzeniu śledztwa (również **częściowym umorzeniu**) powinno zawierać:

- dane wymienione w art. 94 k.p.k. dotyczące oznaczenia organu, miejsca i daty wydania postanowienia;
- dokładne określenie czynu;
- dokładne określenie kwalifikacji prawnej czynu;
- wskazanie przyczyn umorzenia (zob. tabelka powyżej) – w uzasadnieniu postanowienia o umorzeniu śledztwa należy:
 - wymienić osoby, przeciwko którym toczyło się postępowanie;
 - przedstawić zarzuty albo zdarzenia będące jego przedmiotem;
 - zwięźle przedstawić czynności, jakich dokonano, i poczynione ustalenia;
 - ocenić zebrane dowody oraz wskazać powody faktyczne i prawne, które zadecydowały o umorzeniu;
- imię i nazwisko podejrzanego oraz, w razie potrzeby, inne dane o jego osobie (jeżeli umorzenie następuje w fazie *in personam*).

czynności związane z umorzeniem postępowania przygotowawczego
KPK D/B103

10. Orzeczenie co do dowodów rzeczowych po umorzeniu śledztwa [ART. 323 K.P.K.]

UPRAWNIONY ORGAN	PODSTAWY PRAWNE
prokurator	na podstawie art. 230–233 k.p.k. co do zwrotu dowodów rzeczowych itd.
sąd na wniosek prokuratora	po uprawomocnieniu się postanowienia o umorzeniu śledztwa, prokurator występuje do sądu z wnioskiem o orzeczenie przypadku w razie: <ul style="list-style-type: none">• istnienia podstaw określonych w art. 45a k.k. (jeżeli społeczna szkodliwość czynu jest znikoma, a także w razie warunkowego umorzenia postępowania lub stwierdzenia, że sprawca dopuścił się czynu zabronionego w stanie niepoczytalności, o której mowa w art. 31 § 1 k.k., albo jeżeli zachodzi okoliczność wyłączająca ukaranie sprawcy czynu zabronionego)• istnienia podstaw określonych w art. 43 § 1 i 2, art. 43a, art. 47 § 4 k.k.s. (okoliczności analogiczne jak przy art. 45a k.k.)• umorzenia postępowania wobec niewykrycia sprawcy przestępstwa, przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, o ile przepis przewiduje orzeczenie przypadku

11. Niepoczytalność podejrzanego [ART. 324 K.P.K.]

Jeżeli ustalono, że podejrzany dopuścił się czynu w stanie niepoczytalności, a istnieją podstawy do zastosowania środków zabezpieczających, prokurator po zamknięciu śledztwa kieruje sprawę do sądu z **wnioskiem o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających**. Jeżeli sąd nie znajduje podstaw do uwzględnienia tego wniosku, **przekazuje** sprawę prokuratorowi do dalszego prowadzenia, a na postanowienie sądu przysługuje **zażalenie**.

Obecnie wniosek musi spełniać **wymogi formalne**, co wiąże się z odpowiednim stosowaniem przepisów o akcie oskarżenia (art. 331 § 1 i 4, art. 332, art. 333 § 1–3 i art. 334 § 1 k.p.k.) Ponadto, przekazując wniosek do sądu, prokurator informuje o tym ujawnionego pokrzywdzonego.

12. Zawieszenie śledztwa [ART. 325 K.P.K.]

Postanowienie o zawieszeniu śledztwa wydaje **prokurator** bądź zatwierdza je na piśmie.